Bekenstichting
Behoud van Veluwse sprengen en beken

Secretarieel Jaarverslag over 2025

In maart 2025 hebben wij 45 jaar Bekenstichting afgesloten.
Wij willen nu vooruit kijken: wat zijn de kansen en bedreigingen voor het sprengenbeken-landschap, wat is de rol die de Bekenstichting hierin kan vervullen en hoe kunnen wij als bestuur en als organisatie de uitdagingen het best oppakken?

Bestuur en Vrijwilligers

Het bestuur van de Bekenstichting bestond begin 2025 uit Ella de Hullu (voorzitter), Roel Gorter de Vries (secretaris), Fer Jantzen (penningmeester), Yolt IJzerman, Jan Harm Bosch, Peter Smits en Antony Marcelis.
Antony is in de loop van het jaar uit het bestuur gegaan, maar blijft zich wel op andere wijze voor de Bekenstichting inzetten.

Fer heeft aangegeven dat hij in de loop van 2026 zijn taken als penningmeester en bestuurslid wil overdragen. Zwier Hottinga-Doornbosch van ons bureausecretariaat is de spil in onze organisatie! (e-mail info@bekenstichting.nl)

De Bekenstichting draait geheel op vrijwilligers. De actuele lijst van vrijwilligers is te vinden op onze website: Organisatie - De Bekenstichting. Voor de individuele vrijwilligers worden hier geen e-mail adressen vermeld omdat daarvan misbruik is gemaakt voor spam-mails. Wel worden de telefoonnummers van de contactpersonen vermeld. Overigens zijn de vrijwilligers te contacteren via het secretariaat: info@bekenstichting.nl.

De contactpersonen van de bekenstelsels zijn onze oren en ogen in het veld, een essentiële schakel in het functioneren van de Bekenstichting. Dit wordt vanuit het bestuur door Peter Smits gecoördineerd. Helaas is het niet gelukt om bij alle contactpersonen langs te gaan, zoals gepland was.

Strategische visie Bekenstichting

Het bestuur werkt aan een strategische visie voor de toekomst. Er komt veel op de Veluwe af: waterwinning, woningbouw, recreatie, ecologische wensen, effecten van klimaatverandering, verwachte veranderingen door het stikstofbeleid. Veel plannen en veranderingen dus, die mogelijk de Veluwse beken beïnvloeden.

Een beeld hoe de beken en beekdallandschappen er in de 21e eeuw uit moeten zien, hebben we nog niet scherp. Hoe beschermen we het cultuurhistorische karakter en de ecologische waarde in een maatschappij die steeds meer vraagt van de Veluwe?

De uitkomst van deze studie zal ons helpen om prioriteiten te stellen waarvoor wij ons als Bekenstichting willen inzetten, en daarmee ook hoe wij het bestuur willen versterken.

Wat er speelde in 2025

Het lustrum (45 jaar Bekenstichting) is afgesloten met een zeer geslaagd symposium op 28 maart 2025 in de Molen van Rakhorst bij Heerde. Het thema was de ontstaansgeschiedenis en de (eco)hydrologie van de Veluwe.

Op het symposium is het boek “Het Stromende Water van de Veluwe” gepresenteerd. In 23 artikelen worden naast bovengenoemde thema’s ook de ecologie en de cultuurhistorie van het sprengenbekenlandschap behandeld. De oplage van ruim 1000 boeken was eind 2025 al bijna uitverkocht, een herdruk is in voorbereiding.

In januari 2025 is de speciale Wijerd “Van wie is de Beek” uitgebracht. Dit is een bundeling van interviews rond de Rozendaalse en de Beekhuizense Beek, een zogenaamd oral history project onder de bezielende leiding van Marianne Poorthuis.

Bestuurslid Yolt IJzerman is benoemd tot ridder in de Orde van Oranje Nassau, onder andere wegens zijn grote bijdrage aan het behoud van het Veluwse sprengenbekenlandschap.

Ons streven is om minstens 4 maal per jaar een nieuwsbrief uit te sturen. Dat hebben we afgelopen jaar niet gehaald, met een nieuwsbrief in januari en in december 2025. In dit jaarverslag herhaal ik niet alle kleinere berichten uit deze nieuwsbrieven.

De provincie Gelderland bereidt een vernieuwde omgevingsvisie voor. De Bekenstichting is op diverse regionale participatiebijeenkomsten geweest en heeft daar inbreng geleverd. Positief uitgangspunt is dat water en bodem leidend zijn, maar vervolgens wordt daar in een aantal kaartlagen veelvoudige ambitie voor wonen, werken en recreatie overheen gelegd. Wij moeten alert blijven om te zien welke ruimtelijke keuzes de provincie uiteindelijk maakt en of voldoende aandacht gegeven wordt aan de beken en de watervoorraad van de Veluwe. Als bekenstichting zijn we aanwezig geweest bij verschillende bijeenkomsten om de sprengen-beken onder de aandacht te brengen.

Groen-Blauw Raamwerk Landelijk Gebied, Zuidflank Veluwe is een project van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, in samenwerking met de provincie Gelderland en diverse organisaties. Voor de Bekenstichting is met name interessant dat hieronder de Zuid-Veluwe valt, met zijn beek- en droogdalen, omdat de sprengenbeken in deze dalen liggen. Wij hebben deelgenomen aan een aantal participatiesessies.

Op landelijk en provinciaal niveau is veel aandacht voor natuurbeheer, met name in en rond de Natura-2000 gebieden, waaronder een groot deel van de Veluwe valt. Dit raakt dus ook het beleid en beheer van het sprengenbekenlandschap. Wij zien dat cultuurhistorie van dit cultuurlandschap onderbelicht is in de verschillende plannen. Wij hebben onze zorg geuit in een brief aan gedeputeerde Ans Mol, waarop wij in gesprek zijn met de provincie en met het Waterschap Vallei en Veluwe over dit onderwerp.

Op verscheidene niveaus hebben wij geregeld contact met het Waterschap Vallei en Veluwe, dat verantwoordelijk is voor het onderhoud van de sprengen en beken in het grootste deel van de Veluwe.

De werkgroep Hydrologie van de Bekenstichting heeft een presentatie samengesteld over de hydrologie van de Veluwe. De bedoeling hiervan is om aan betrokken partijen uit te leggen

hoe de Veluwe nou eigenlijk echt werkt qua grondwater en beken en hoe dat anders is dan buiten de Veluwe.
De werkgroep volgt nauwlettend de ontwikkelingen rond grondwaterwinning. Zo heeft de werkgroep Hydrologie deelgenomen aan een sessie met stakeholders rond een nieuwe drinkwaterwinning “Apeldoorn Noord”.

De Bekenstichting is zeer betrokken, in overleg met het Waterschap Vallei & Veluwe, bij studies naar de watervoerendheid van het Eper bekenstelsel en van de Wenumse Beken en hoe dit verbeterd zou kunnen worden.

Museum Hagendoorns Plaatse te Epe heeft voor 2025/26 een tentoonstelling ingericht over water op de Veluwe. Een aantal vrijwilligers van de Bekenstichting was betrokken bij de voorbereiding van de tentoonstelling, om aandacht te geven aan de sprengenbeken.
Aan deze tentoonstelling zijn door de Bekenstichting een aantal educatieve activiteiten gekoppeld voor basisschool klassen in Epe.

De Molen van Rakhorst bij Heerde heeft een paar jaar geleden nieuwe eigenaars gekregen, die veel oog hebben voor de cultuurhistorische waarde van de molen. In overleg met de eigenaars heeft de Bekenstichting bij de gemeente Heerde het verzoek ingediend om de molen gemeentelijk monument status te geven. Dit wordt nu door de gemeente overwogen.

Wij begeleiden een initiatief om op de molen van Volkers in Heerde een kleine turbine voor het opwekken van hydro-elektriciteit (de “PowerSpout”) te installeren. Dit is bedoeld als een proefproject voor het benutting van de waterkracht van de molenbeek voor het opwekken van hernieuwbare energie. De Rabobank NO-Veluwe is bereid gevonden om hier zeer substantieel aan bij te dragen.

Financieel

We hebben financieel een goed jaar gehad in 2025. Gebeurtenissen die een bijzondere invloed op de jaarcijfers hadden waren: de liquidatie van de Stichting tot Beheer van de Veluwse Sprengen en Beken, waarbij het vermogen van die stichting werd geschonken aan de Bekenstichting; de publicatie van het lustrumboek “Het stromende water van de Veluwe” en het project voor het opwekken van kleinschalige elektriciteit: “PowerSpout Heerde”.
Het Financieel jaarverslag 2025 gaat hier dieper op in.

In 2025 mocht de stichting 54 nieuwe donateurs verwelkomen. Daartegenover staan 26 afmeldingen door opzegging en overlijden. Daarmee is het totaal toegenomen van 500 naar 528 donateurs.

Naast de Stichting tot Behoud van de Veluwse Sprengen en Beken (de Bekenstichting) was er ook de Stichting tot Beheer van Sprengen en Beken (de Stichting Beheer), mede-eigenaar van een aantal beektrajecten. Die waren ooit aangekocht om ze beter te kunnen beheren en beschermen. Een aantal jaren geleden is geconcludeerd dat dit niet meer effectief was en dat het eigendom eerder een risico- en kostenpost was geworden. Daarom zijn de belangen nu verkocht aan het Waterschap en de Dienst Domeinen. Vervolgens is in 2025 de Stichting Beheer opgeheven en de tegoeden zijn overgemaakt aan de Stichting Behoud als “Reserve Grote Projecten”. Dit saldo zal over de komende 10 jaar besteed worden om diverse initiatieven rond het sprengenbekenlandschap financieel te ondersteunen.

-o-o-o-